

особистісних людських відносинах між тими, хто навчається, і тими, хто навчає. Але, на жаль, у системі вищої школи все ще мають місце нерозумні обмеження та самообмеження свободи.

Що пропонується для покращення існуючої ситуації? Необхідно надати можливість ефективно здійснювати так званий зворотній зв'язок (feedback) між викладачем і студентом. Це може бути відкрита критика, опитування студентів щодо побажань покращення матеріалів курсу, доступності викладання та якості оцінювання. Часто в таких випадках використовується система анонімного анкетування. У листах опитування для студентів пропонуються такі пункти:

- 1) готовність лектора до діалогу та реагування на побажання аудиторії;
- 2) якість викладання матеріалу, його доступність до розуміння;
- 3) структура та зміст навчального курсу, його сучасність та адаптація до вимог бізнес-середовища;
- 4) технічні та організаційні умови здійснення навчального процесу (стан аудиторії, технічне оснащення, освітлення, наявність проектора, доступ до інтернету та інше);
- 5) ефективність системи оцінювання: можливість отримання балів, оптимальність та гнучкість розподілу балів, якість опитування та формування модульних і екзаменаційних завдань.

Відповідно до зарубіжного досвіду, таке анкетування здійснюється як під час вивчення навчального курсу (середина семестру), так і після здачі іспиту. Після аналізу результатів опитування навчальними службами обов'язково результати повідомляються керівництву та впливають на рейтинг викладача.

На наш погляд, названі заходи зможуть покращити якість навчального процесу та позитивно вплинути на особистісний розвиток нового покоління.

Корольок Т.О., к.е.н.,
доцент кафедри макроекономіки та державного управління

СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІР ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Інтеграція вітчизняної освіти у глобальний освітній простір, демографічна криза та загострення конкуренції між вищими навчальними закладами, зростання прискіпливості та вимогливості абітурієнтів до вибору альма-матер актуалізує проблему якості вищої освіти.

Одним із завдань Болонського процесу виступає підвищення якості вищої освіти, яка вимірюється низкою критеріїв, серед яких чільне місце відводиться соціальним. Соціальні проблеми вищої освіти піднімалися в Празькому (2001), Берлінському (2003, 2011), Бергенському (2005), Лондонському (2007), Лювенському (2009) комюніке, що свідчить про гостроту даного питання.

З одного боку, соціальний вимір вищої освіти, пов'язаний із забезпеченням доступу до навчання, створенням належних соціально-економічних умов навчання та проживання студентів може здаватися другорядними по відношенню до трансформацій безпосередньо в навчальному процесі (навчальні програми, методики та технології викладання, системи оцінювання і т.д.). Однак досягнення високих показників якості вищої освіти неможливе без врахування усіх чинників впливу.

Створення належних соціально-економічних умов навчання та проживання студентів включає:

- забезпечення доступності навчання, у тому числі і для студентів з особливими потребами;
- забезпечення житлом і належних побутових умов проживання (матеріально-технічне забезпечення);
- доступне, якісне та комплексне харчування;
- створення спеціально обладнаних читальних залів у гуртожитках для підготовки студентів до занять у зручний для них час;
- створення у навчальних закладах консультаційних пунктів, які б надавали безкоштовні послуги із юридичних, соціальних, фінансових та освітніх питань;
- фінансову підтримку студентів, які потребують допомоги, у формі соціальних стипендій, що повинно стати предметом уваги, у першу чергу, деканатів, студентської профспілки та органів самоврядування навчальних закладів.

Окрім цих напрямів соціальний вимір якості вищої освіти включає дотримання морально-етичних принципів навчання (у першу чергу, боротьба з ісписуванням, плагіатом) та викладання (в дусі національно-патріотичного виховання молоді); соціальну відповідальність і розвиток партнерства навчальних закладів із бізнесом та органами державної влади шляхом проведення лекцій і тренінгів за участю їхніх представників, організації професійної практики студентів, реального забезпечення гарантій першого робочого місця для випускників (можливості використо-

увати набуті знання та вміння); забезпечення належного рівня оплати праці викладачів, який би стимулював їхню роботу щодо підвищення професійності, педагогічної майстерності та якості навчального процесу.

Самостійно вищим навчальним закладам не під силу вирішити більшість означених проблем і забезпечити реалізацію принципів Болонського процесу. Соціальний вимір вищої освіти повинен стати центровим у національних програмах реформування освіти та економіки в Україні, а також складовою внутрішньої політики вищих навчальних закладів. Від того, наскільки оперативно та глибоко вищі навчальні заклади усвідомлять свою роль у формуванні духовно-інтелектуальної складової нашого суспільства та відповідатимуть його потребам залежить не лише майбутнє освіти, а й економічний розвиток країни.

*Кругла М.М., к.е.н.,
доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту в АПК*

ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Незважаючи на зміни в рамках Болонського процесу, які більше десятиліття впроваджуються в національну систему освіти, слід визнати існування та поглиблення кризи вищої освіти. Підтвердженням цього факту є загальне зниження освіченості населення на фоні загального підвищення рівня освіти українців. Причини такої ситуації в професійній освіті криються у невідповідності між зниженими соціальним, моральним і культурним зрізом суспільства, з одного боку, та досить високими задекларованими вимогами до свідомості та самоорганізації освітнього процесу студентів, з іншого. Ситуація, яка склалась, потребує якісної оцінки та дієвого переосмислення.

Останні декларації Європейської Асоціації університетів акцентують увагу на необхідності посилення уваги до студентства, підтримки впровадження методик навчання, фокусною точкою яких є студент; важливості участі студентів у процесі вирішення актуальних проблем діяльності вищих навчальних закладів як повноправних партнерів – студентоцентризмі. Основна мета студентоцентризму – формування необхідних умов і збереження свобод студентів для досягнення культурних і освітніх цілей.

Реальний перехід до навчання на засадах студентоцентризму, потребує значних реформаторських дій усіх учасників освітнього процесу: профільного міністерства, вищого навчального закладу, студента та роботодавця.

На державному рівні студентоцентризм повинен визначатися як принцип навчальної роботи, забезпечення якості викладання, національного виховання й професійного становлення. При цьому, система державного замовлення та ліцензування обсягу навчальних місць має реально, а не декларативно гарантувати конституційні права громадян на здобуття освіти, підвищення освітнього та наукового потенціалу нації і, врешті, забезпечувати місця можливого працевлаштування випускників.

З боку ВНЗу, студентоцентризм слід розглядати не лише через коригування методик викладання і навчання з урахуванням потреб студентів, заохочення використання результатів навчання, стимулювання критичного мислення та активності студентів. Студентоцентризм – це відмова від практики боротьби за абітурієнта, а далі студента з недостатнім для успішного навчання рівнем підготовки. В ЄС є нормально практика, коли близько 40 % студентів переривають навчання і не отримують диплом через низьку підготовленість до навчання в університеті, небажання навчатись чи долати фінансові проблеми.

Реалізація принципу студентоцентризму здійснюється через особистісно-орієнтований підхід, який здатний сприяти всебічному розвитку особистості студента, врахуванню його індивідуальних здібностей, концентрації зусиль на формуванні його світосприйняття, професійних навичок, саморозвитку, саморегуляції. Завдання студентів виступати відповідальним соціальним партнером, ініціативним і активним учасником діяльності академічної спільноти.

Нерозуміння кінцевого результату навчання – причина інертності студентів. Освіта повинна виконувати свої функції заради підвищення освіченості населення. При цьому кінцевою метою освіти є можливість працевлаштування після завершення навчання за отриманим фахом. Студенти повинні це усвідомлювати і використовувати як мотиватор навчання.

Підприємства-роботодавці зацікавлені в молодих, конкурентоздатних та амбітних спеціалістах, тому єдність зусиль і реальної партнерської взаємодії роботодавців, ВНЗ, студентів і держави сприятиме підвищенню ефективності діяльності кожної із сторін.